

Jag såg dig under trädet

Av en karmelitnunna

När Natanael och Jesus konfronteras med varandra utspelar sig följande dialog. Jesus sade om Natanael: "Där är en sann israelit, en som är utan svek." Natanael frågade: "Hur kan du känna mig?" Jesus svarade: "Innan Filippos ropade på dig, såg jag dig under fikonsträdet."

Just denna lilla mening "Jag såg dig under trädet" kan man meditera en smula över i fastetiden. Överhuvudtaget spelar i Bibeln trädet en viktig roll i relationen mellan Gud och människan. När påven sommaren 1989 i samband med ungdomsmässan i Vadstena planterade ett träd, utförde han en djupt symbolisk handling.

Han var Guds efterföljare, för om Gud heter det ju: "Och Herren Gud planterade en lustgård.... Han lät alla slags träd som var ljuvliga att se på och goda att äta av växa upp ur marken, och livets träd mitt i lustgården, likaså kunskapens träd på gott och ont" (1 Mos 2:8-9). Bland dessa satte Gud människan. Det var första gången Gud kunde säga till sin lilla människa: "Jag såg dig under träden." Och han såg att det var gott, att det i denna människa inte fanns något svek. Kärlekshistorien mellan Gud och människan hade tagit sin början.

Nästa gång vi hör Gud säga: "Jag såg dig under trädet", märker vi att han darrar på rösten av ångest och sorg: "Jag såg hur du stod och kikade upp på kunskapens träd, det jag hade förbjudit dig att äta av. Jag såg dig när du räckte ut din hand och grep tag i den förbjudna frukten. Jag såg dig under trädet när du åt." Nu kunde Gud inte längre säga om sin människa att hon var "en sann israelit, en som är utan svek". Gud ser oss när vi i olydnad sviker honom under trädet.

Lite senare hör vi "Herren Gud vandra i lustgården, när dagen började svalkas. Då gömde sig mannen med sin hustru för Herren Guds ansikte bland träden i lustgården" (1 Mos 3:8). Trädet, som ursprungligen var den miljö där Gud såg människan och människan såg Gud, hade nu blivit ett gömställe dit den fallna människan försökte fly undan Guds blick. "I Adam är vi alla ett, och Adams svek är vårt. Vi gömde oss bland Edens träd, när Herren sökte oss" (Sv Ps 229). Men Gud kunde säga: "Jag såg dig där du höll dig gömd under trädet."

Även i fortsättningen fick trädet göra tjänst i Guds och människans försök att på nytt närma sig varandra: ibland i form av offerved på vilket människan offrade och försökte nå Gud, eller som material till att bygga en ark som räddade människosläktet.

Lite senare i frälsningshistorien söker Gud upp sin lilla människa där hon i Abrahams person sitter i skuggan under Mambres terebintlund "då det var som hetast på dagen". Treenigheten såg Abraham, där han satt under trädet, och kom på besök. Abraham sade: "Låt mig hämta litet vatten, så att ni kan tvätta era fötter. Och vila er under trädet" (1 Mos 18). Gud och människan såg åter på varandra under Mambres terebint och båda kunde säga: "Jag såg dig under trädet."

Om vi tänker på Rublevs treenighetsikon, ser vi att det finns ett träd med i bilden. Det står bakom Sonens rygg, vilket ju uttrycker en djup symbolik. Man ser där också hur trädet böjer sig som i stark vind. Det böjer sig från Sonen till Fadern, vilket visar den Helige Andes vindriktning. Tack vare trädet ser vi vinden blåsa.

Ett annat frälsningsbringande möte under ett träd ser vi i evangeliet. För Adam tjänade trädet till fall och till gömställe undan Gud. För Sackaios var det tvärtom. Han var en fallen, syndig man, men tog ett träd till hjälp för att kunna se Gud och bli sedd av honom. Sykomoren där den lille Sackaios klättrat upp, blev för honom ett livets och kunskapens träd där han lärde känna sin Frälsare. ”*Jag såg dig uppe i trädet*”, sade Gud till sin lilla människa.

I Höga Visan möts Gud, Brudgummen, och människan, bruden, under ett träd. Johannes av Korset kommenterar:

*”Där under äppelträdet,
blev du min trolovade.
Där gav jag dig handen,
och du blev återupprättad,
just där din mor blev skändad.”*
(Andlig sång B, 23)

Gud samtalar med henne och talar om för henne hur hon, tack vare korsets träd, har blivit hans brud. Han har återupprättat henne med just det redskap, trädet (nämligen korsets träd), som hade blivit Evas, den mänskliga naturens, fall i paradiset.

Hos profeten Daniel finner vi några ord som skulle kunna sägas om korsets träd: ”Jag såg i min syn ett träd stå mitt på jorden, och det var mycket högt. Ja, stort och väldigt var trädet, och så högt att det räckte upp till himlen och syntes ända till jordens slut. Dess lövverk var skönt, och det bar mycken frukt, så att det hade föda åt alla” (4:7–9).

I tidegårdens hymner för passionstiden finner vi detta korsets träd besjunget i poetiska ordalag:

*Ädla träd, låt vinden röra
dina grenar tills du blir
från all av naturen nedärvd
hårdhet och förstelning fri,
att din höge Konungs lemmar
mjukt sin vila får i dig...
O träd ur hårda mullen växt
att bära kunglig purpurdräkt,
den frukt som dina grenar bär
är den som ensam liv beskär.*

Den lilla arabiska karmelitnunnan Maria av den Korsfäste Jesus (1846-1878) skriver i en av sina mustigt färgstarka dikter:

*Var hälsat, du livets träd, var hälsat,
du som ger oss livets frukt!
På dina blad ser jag hur dessa ord står skrivna:
frukta ingenting!
Din grönska säger: hoppas.
Och din skugga: ödmjukhet.
Var hälsat, du livets träd, var hälsat,
du bär livets frukt.
I din skugga vill jag sucka,
vid dina fötter vill jag dö.*

”Vid Jesu kors stod hans mor... och bredvid henne den lärjunge som han älskade” (Joh 19: 25, 26). ”Se, dessa är sanna israeliter som är utan svek”, kunde Jesus säga, medan han såg på dem under korsets träd. Sedan han ”i sin egen kropp bar våra synder upp på träpålen” (1 Pet 2:24) öppnades på nytt det förlorade paradiset: ”Redan i dag skall du vara med mig i paradiset” (Luk 23:43).

Vi ser på nytt alla de träd som var ljuvliga att se på och goda att äta av, livets träd och kunskapens träd i det ursprungliga paradiset. Men vi ser också i Uppenbarelseboken hur det står ”ett livets träd, med floden på ömse sidor” (22:2): de löv som den första fallna människan desperat försökte bota sin nakenhet med, får nu tjäna till ”läkedom för folken”. Där, under Uppenbarelsebokens träd, skall vi alla vara sanna israeliter utan svek. Och Herren Gud skall säga till var och en: ”*Jag ser dig under träden.*” En evig ömsesidig kontemplation!

Och ändå är det varken i det första eller sista paradiset som själva höjdpunkten ligger. Den finner vi i Joh 15: ”Jag är det sanna vinträdet... Jag är vinträdet, ni är grenarna” (1,5). Här ser vi livsgemenskapen mellan Gud och människan i högsta potens. Gud ser oss inte längre *under* utan *i* trädet, i Kristus, det sanna vinträdet. Vårt liv är fördolt i honom. Här kommer vår gamla, nedärvda urinstinkt att vilja gömma oss bland träden till sin rätt. Den blir nu något positivt, den blir vår räddning.

Vi, små torra kvistar, får ta vår tillflykt till *Trädet*, det sanna vinträdet, och gömma oss i honom. Efter syndafallet blev de första människorna medvetna om att de var nakna, torra kvistar och försökte hänga på sig en massa löv. Kanske kan man tolka det som en instinktiv längtan efter att få bli levande grenar på nytt, grenar som bär löv och frukt. Men detta blir endast möjligt när vi inympats i det sanna vinträdet och får liv av dess sav. Ju mer vi döljer oss i honom, Vinträdet, desto tydligare skall Gud se oss. ”*Jag ser dig i Trädet, det sanna vinträdet Kristus*”, och han är den ende sanne israeliten, en som är utan svek.